

Järjestöjen moninaisuus

Satakunnan yhteisökeskus

Järjestöjen moninaisuus

Satakunnan yhteisökeskus julkaisuja 1/2023
Satakunnan yhteisökeskus julkaisusarja

ISSN 2490-2071 (verkkojulkaisu)

© Satakunnan yhteisökeskus ja kirjoittajat

JULKAISIJA
Satakunnan yhteisökeskus
Otavankatu 5
28100 PORI

puh. 044 740 9922
toimisto@yhteisokeskus.fi
www.yhteisokeskus.fi

Julkaisu on saatavilla sähköisenä: www.yhteisokeskus.fi/julkaisut

Kesäkuu 2023

Sisällys

Lukijalle.....	5
----------------	---

Järjestö-kuntayhteistyön kehittäminen ja avustusuudistus luovat hyvää yhteishenkeä Porissa – järjestöjen osallisuutta lisäävä edelleen.....	7
---	---

”Kun tulin ensimmäisen kerran vertaistapaamiseen, oli se melkoinen helpotus”. Lounais-Suomen Lihastautiyhdistyksen vertaistukitoiminta.	13
--	----

Lähitulevaisuudessa vapaaehtoistoiminta on kaikille avoinna	19
--	----

Tukea ja apua Satakunnan maaseudulla asuville	21
---	----

Yhteisen digipöydän ääressä: digihankkeen teemat ja työkalut jakoon	25
--	----

Porin Seudun Kaatuneitten Omaiset ry:n ORVON PÄIVÄN KONSERTTI 11.9.2022	29
--	----

Tarpeellista ja toimivaa yhteistyötä omaishoitajien hyväksi	33
--	----

Lukijalle

Vaikuttava ja tunnustettu järjestötoiminta edellyttää tuekseen myös tutkimusta, raportointia ja selvityksiä. Olemmekin iloisia, että saimme tähän vuoden 2023 ensimmäiseen julkaisuumme kaksi artikkelia, jotka perustuvat satakuntalaista järjestötoimintaa käsitteleviin opinnäytetöihin. Niissä käsitellään Porin kaupungin ja yhdistysten yhteistyötä erityisesti avustusuudistuksen näkökulmasta ja Lounais-Suomen lihastautiyhdistyksen tarjoamaa vertaistukitoimintaa.

Tässä julkaisussa haluamme tuoda esiin myös järjestötoiminnan moninaisuutta Satakunnassa. Moninaisuus ilmenee sekä kohderyhmissä, toimintatavoissa, toiminta-alueessa, että eri yhdyspinnoilla. Järjestöt neuvovat, tukevat, kouluttavat ja auttavat meitä muistamaan ja säilyttämään historiaamme. Järjestöjen on myös kriittisesti tarkasteltava toimintaansa, jotta se on aidosti kaikille avointa ja saavutettavaa.

Vuoden 2023 toinen julkaisu näkee päivänvalon syksyllä -23. Silloin aiheena on vuoden 2023 Satakunnan järjestökyselyn tulokset.

Hyviä lukuhetkiä!

Kirsi Santamäki, puheenjohtaja, Satakunnan yhteisökeskus

Milja Karjalainen, toiminnanjohtaja, Satakunnan yhteisökeskus

Järjestö – kuntayhteistyön kehittäminen ja avustusuudistus luovat hyvää yhteishenkeä Porissa – järjestöjen osallisuutta lisäävä edelleen

Porin kaupungin toteuttaman avustusuudistuksen myötä järjestöjen ja kaupungin arvostus toinen toisiaan kohtaan sekä myönteinen ilmapiiri on lisääntynyt. Järjestöt ovat kehittäneet omaa toimintaansa ja kaupunki luo rakenteita hyvän yhteistyön toteuttamiseksi. Kehittämistyölle on vahva tahtotila niin järjestöjen kuin kaupungin osalta.

Porissa toteutettiin avustusuudistusprosessi, jossa luotiin järjestöavustuksiin uudet avustustylajit, määriteltiin avustuskriteerit ja raportointivaatimukset sekä siirryttiin käyttämään sähköistä järjestelmää vuoden 2021 alusta alkaen. Avustusuudistuksen taustalla oli kaupungin tarve ja tahtotila yhdenmukaistaa avustuskriteerejä, raportointia ja käytön seuranta sekä selkiyttää koko avustuskokonaisuutta. Tärkeänä tavoitteena oli avustusta hakevien tasavertainen kohtelu ja se, että avustukset pystyttäisiin kohdentamaan toimintaan. Avustusuudistusta työstiin kaupungin sisäisessä kehittämisprosessissa avustustyöryhmän toimesta, jossa myös järjestökentän edustus oli mukana. Kehittämistyön taustalla oli myös vanhojen avustusperiaatteiden aiheuttamat haasteet niin kaupungin oman toiminnan kuin järjestöjen näkökulmasta. Yhtenäistä tietoa kaupungin myöntämistä avustuksista ei ollut saatavilla, kun avustukset olivat eri toimialojen hallinnoimaa toimintaa. Avustuksen saajan saamassa ohjeistuksessa ja avustuksen käytön seurannassa ja valvonnassa oli myös eroja.

Tässä artikkelissa tarkastellaan järjestö-kuntayhteistyötä Porissa sekä toteutetun avustusuudistuksen merkitystä ja vaikutuksia vuonna 2022 tehdyn kyselytutkimuksen tulosten pohjalta.

Hyvää ja toimivaa yhteistyötä

Porin kaupungin avustusuudistus koettiin myönteisenä kehityksenä. Järjestöt kokivat koko avustusprosessin selkeytyneen niin avustusten hakemiseen,

sähköiseen asiointiin kuin raportointiin liittyvien käytäntöjen osalta. Muutuneista avustuskäytännöistä, sähköisestä asioinnista, avustusten hakemisesta ja raportoinnista sekä koko avustusuudistusprosessista tiedottaminen koettiin onnistuneeksi järjestö–kuntayhteistyöksi.

Taloudellinen tuki rahallisena avustuksena tai edullisina tai maksuttomina toimitiloina oli järjestöjen mielestä hyvää ja toimivaa yhteistyötä. Se koettiin erittäin tärkeäksi ja useat kuvailivat taloudellista avustusta elinehdoksi toiminnalle. Osa järjestöistä koki, että avustus mahdollisti perustoiminnan järjestämistä ja ylläpitoa, osalle se taas mahdollisti oman toiminnan kehittämistä. Merkittävää oli myös sen mahdollistama toiminnan tarjoaminen edullisemmin jäsenistölle, kaikille osallistujille tai ylipäättään laajemmalle kohderyhmälle. Olipa taloudellinen tuki rahallisena avustuksena tai tilojen käyttömahdollisuutena järjestölle euromääräisesti pieni tai suuri, koettiin sen saamiseen liittyvän usein myös kaupungin arvostusta järjestön toimintaa kohtaan.

Järjestöt kiittelivät Porin kaupungin henkilöstön asiakaspalvelua ja toimivaa vuorovaikutusta järjestöjen kanssa. Yhteyshenkilön löytäminen koettiin kuitenkin välillä hankalaksi ja nimettyjen yhteyshenkilöiden tarve esitettiin kehittämiskohteena. Toimivan yhteistyön perustana näyttäytyi järjestöjen kokemus luottamus ja arvostus Porin kaupunkia kohtaan. Kaupunki nähtiin luotettavana, vakaana ja johdonmukaisena yhteistyötahona, jonka kanssa sovitut asiat ja aikataulut pitivät. Järjestöt olivat luottavaisia myös siihen, että yhteistyömahdollisuuksia ja tapoja yhteistyön tekemiseen kaupungin kanssa on löydettävissä, vaikka tällä hetkellä konkreettista yhteistyötä ei olisikaan. Lähes puolet kyselyyn vastanneista järjestöistä myös koki, että Porin kaupungin arvostus ja myönteinen suhtautuminen järjestöjä kohtaan oli kasvanut avustusuudistusprosessin myötä.

Myönteinen ja arvostava ilmapiiri järjestö–kuntayhteistyössä tuli esille myös kaupungin järjestöavustuksista vastaavien vastauksissa. He ilmaisivat tyytyväisyyttä järjestöjen laadukkaaseen toimintaan, asiantuntemukseen ja ammattitaitoon. Järjestötoimijoiden koettiin olevan joustavia, nopeita ja helposti lähestyttäviä yhteistyökumppaneita. Lisäksi järjestöjen omaamien verkostojen koettiin olevan hyödyksi järjestö–kuntayhteistyön myötä myös kaupungille. Yhdessä tekemisen koettiin laajentavan palveluja ja lisäävään osaamista niin kaupungin kuin järjestöjen taholla.

Avustusuudistus innosti kehittämään omaa toimintaa

Avustusuudistus vaikutti järjestöjen omaankin toimintaan ja kehittämistyötä oli tehty monissa asioissa järjestöjen sisällä. Yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa oli lisätty, toiminnan raportointia, arviointia ja viestintää oli kehitetty. Oman toiminnan tuloksellisuuden ja vaikutusten osoittamiseen oli myös panostettu. Osalla järjestöistä saatu avustussumma oli pienentynyt avustusuudistuksen myötä, mutta osalla se oli suurentunut ja joukossa oli myös ensimmäistä kertaa avustusta saaneita järjestöjä. Omaa toimintaa oli pyritty kehittämään, jotta kaupungin avustushakuun ja raportointiin olisi helpompaa vastata.

Avustusuudistuksen tuomia muutoksia järjestö–kuntayhteistyöhön olivat myös rakenteiden selkiytyminen niin ennakoitavuuden lisääntyminen kuin sähköisen asioinnin käyttöönotto. Osa järjestöistä koki, että kehityssuunta oli positiivinen hakemisen helpottumisen ja läpinäkyvyyden lisääntymisen myötä. Toisaalta osa vastaajista kuvasi kehityssuunnan olevan negatiivinen, sillä he kokivat työmäärän lisääntyneen avustusten hakemisessa ja raportoinnissa. Järjestöä koskettanut oman avustussumman mahdollinen pieneminen koettiin negatiivisena kehityssuuntana, joka aiheutti kriittistä suhtautumista avustusuudistuksen tuomiin muutoksiin.

Kaupungin avustusasioista vastaavien henkilöiden mukaan avustustoiminnan ja siihen liittyvän päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääntyminen oli merkittävimpiä avustusuudistuksen myötä tapahtuneita muutoksia, mutta läpinäkyvyyden lisäämistä pidettiin edelleen tarpeellisena. Lisäksi koettiin, että Porin kaupungin strategia oli tullut vahvemmin esille avustustoiminnassa ja kokonaiskuva järjestökentästä oli täsmentynyt kaupungin sisällä.

Lisää vuoropuhelua ja yhteiskehittämistä kaivataan

Kehittämiskohteena järjestöjen ja Porin kaupungin välisessä yhteistyössä nähtiin järjestöjen osallisuuden, yhteisen vuoropuhelun ja yhdenvertaisuuden lisääminen. Tulosten perusteella kaupungin strategia tunnetaan heikosti järjestöissä niin järjestöjen kuin kaupungin näkökulmasta. Niin ikään osallistumismahdollisuudet strategian laadintaan koettiin vähäisiksi. Avustusuudistuksen myötä kaupungin avustusehtojen ja strategisten painopisteiden yhteys on kuitenkin tullut entistä merkittävämmäksi. Näin ollen järjestöjen olisi syytä olla niistä tietoisia ja järjestöillä tulisi olla mahdollisuuksia osallistua strategian laadintaan.

Kaupungin näkökulmasta vuoropuhelun tarve näyttäytyi edelleen koko järjestökentän huomioimisen ja vuoropuhelun lisäämisen tarpeellisuutena. Järjestöavustuksista vastaavat henkilöt pitivät yhteistyön organisointia ja rakenteiden selkeyttämistä tärkeänä, samoin yhteistyön suunnitelmallisuutta. Yhteistyön nähtiin olevan jatkuvan kehittämisen tarpeessa ja pysyvien rakenteiden ja käytäntöjen kehittämisen toivottiin selkeyttävän yhteistyön tekemistä. Luottamuksellisen ja tasavertaisen suhteen luominen, yhteiskehittäminen sekä kaupungin oman toiminnan kehittäminen järjestö-kuntayhteistyön toteuttamisessa nähtiin tärkeinä asioina rahallisen tuen ja maksuttomien tilojen käytön tarjoamisen ohella.

Tukea tai yhteistyötä kaupungilta toivoi noin 3/4 järjestöistä oman hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyönsä toteuttamiseen. Järjestöt toivoivat taloudellista tukea, joka mahdollistaisi toiminnan ylläpitämistä ja kehittämistä sekä jo olemassa olevien resurssien hyödyntämistä. Niin taloudelliseen avustamiseen kuin yhdessä tekemiseen toivottiin pitkäkestoista ja kehitteävää yhteistyötä, jossa esimerkiksi kumppanuussopimukset nähtiin tärkeinä. Rahallisen tuen lisäksi kaupungin omistamien tilojen käyttömahdollisuus maksutta tai pienemmillä tilavuokrilla tukisi järjestöjen mukaan niiden toimintaa. Kaupungin toivottiin tarjoavan mm. liikunta- ja kulttuuritoimintaan soveltuvia tiloja myös haja-asutusalueilta kaupunkilaisten tasapuolisten osallistumismahdollisuuksien turvaamiseksi.

Yhteistyöllä eteenpäin

Hyvinvointityö ja sen johtaminen on osa kunnan lakisäätteisiä tehtäviä. Toteutettu avustusuudistus lisäsi järjestöjen ja kaupungin välistä vuoropuhelua ja tuntemusta toinen toistensa toiminnasta. Järjestöt kokivat, että avustusuudistuksen myötä myös kaupungin arvostus järjestöjä kohtaan oli lisääntynyt. Järjestöillä on paljon tietoa ja verkostoja, joita kaupunki voi hyödyntää omassa hyvinvointityössään ja sen johtamisessa.

Järjestöillä on toiveita ja tarpeita, joihin ne tarvitsevat kaupungin apua ja tukea, mutta ne tarjoavat myös omaa panostaan, osaamistaan ja ammatitaitoaan yhdessä tekemiseen. Kyse voi olla asiakaslähtöisestä palvelujen kehittämisestä, kokemusasiantuntijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden hyödyntämisestä, verkostoista, asiantuntijuudesta, kohderyhmätuntemuksesta, monenlaisesta osaamisesta ja resursseista, joita voidaan hyödyntää kunta-laisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisessä.

Porissa kehittämistyö on jatkunut avustusuudistuksen jälkeen aktiivisesti. Kaupungin uusi strategia 2030 on julkaistu ja sen sisällöt on rakennettu ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyysuudistuksen ulottuvuudet huomioiden ja myös järjestöt ovat siinä keskeisessä osassa. Kaupungin avustusperiaatteita on päivitetty saatujen kokemusten perusteella ja avustustyöryhmä muuttuu yhdistysyhteistyöryhmäksi. Valmistumassa on myös yhdistysyhteistyötä linjaava asiakirja, jonka laadintaa on tehty kaupunkiorganisaation lisäksi yhdessä järjestöedustajien kanssa.

Avustusuudistus Porissa on ollut tarpeellinen. Uudistusta kiitellään, mutta samalla esille nostetaan uusia kehittämiskohteita. Järjestöjen rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjänä on merkittävä. Avoin vuoropuhelu, yhteistyö ja yhteiskehittäminen tulevat olemaan toivottuja ja kaivattuja järjestö-kuntayhteistyön toimintatapoja nyt ja tulevaisuudessa.

Artikkelin kirjoittaja Päivi Erkko

Kirjoittaja työskentelee kehittämisasiantuntijana Porin kaupungilla järjestöyhteistyön parissa. Hän on monialaisesta ja yhteensovittavasta johtamisesta ja järjestö-kuntayhteistyön kehittämistä kiinnostunut, sosionomi (YAMK), joka on työskennellyt aiemmin järjestöissä.

- ”Järjestö-kuntayhteistyö osana hyvinvointijohtamista – avustusuudistuksen merkitys ja vaikutukset Porissa”. Kyselytutkimus toteutettiin keväällä 2022 ja se kohdistettiin kaikille Porin kaupungin avustuksia vuosina 2020–2021 hakeneille järjestöille ja Porin kaupungin avustustyöryhmän jäsenille ja muille avustuksista vastaaville henkilöille.
- Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Porin kaupungin ja Satakunnan yhteisökeskuksen kanssa.
- Opinnäytetyön tekijä: Päivi Erkko, Sosiaali- ja terveysala, monialaisen ja yhteensovittavan johtamisen YAMK-tutkinto, Diakoniamattikorkeakoulu
- Tutkimustulokset kokonaisuudessaan:
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022112023204>

Lisätietoa Porin kaupungin avustuksista ja yhdistysyhteistyöstä:
<https://www.pori.fi/avustukset>

”Kun tulin ensimmäisen kerran vertais- tapaamiseen, oli se melkoinen helpotus”. Lounais-Suomen Lihastautiyhdistyksen vertaistukitoiminta.

Hyvinvoinnin edistäminen sosiaali- ja terveysjärjestöissä

Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä on kautta aikojen ollut merkittävä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä. Järjestöjen keskeisimpiä toimintoja ovat vertaistuki, tiedotus sekä ohjaus ja neuvonta. Toiminnot perustuvat usein välittämiseen ja erityisessä elämäntilanteessa olevien ihmisten tukemiseen ja niitä toteutetaan vapaaehtoisvoimin. Vapaaehtoiset tekevät merkittävää työtä mahdollistaen usein myös kokemustiedon ja järjestöjen järjestämän vertaistuen toteutumisen. (Sosiaalibarometri, 2022).

Tämä artikkeli pohjautuu Terveiden edistämisen (YAMK) opiskelijan Veneranta Mirvan opinnäytetyöhön, jossa tarkasteltiin Lounais-Suomen Lihastautiyhdistyksen vertaistukitoiminnan nykytilaa ja kehittämiskohteita. Lounais-Suomen Lihastautiyhdistys ry on harvinaista lihastautia sairastavien ja heidän läheistensä etujärjestö Lounais-Suomen alueella. Yhdistyksen keskeisiin toimintoihin kuuluvat vertaistukitoiminnan järjestäminen, vapaa-ajan toimintojen mahdollistaminen sekä ajankohtaisen lihastautitiedon ja -tietoisuuden lisääminen. Opinnäytetyössä pyrittiin uudistamaan yhdistyksen vertaistukitoiminnan käytäntöjä, jotta toiminnot olisivat arviointiin perustuvia, asiakaslähtöisiä ja aiempaa laadukkaampia.

Vertaistuen merkitys pitkäaikaissairaana hyvinvointiin

Hyvinvoinnin kokonaisuus muodostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta ulottuvuudesta. Ihmisen hyvinvointiin vaikuttavat myös sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus, sosiaalinen pääoma ja elämänlaatu. Elämänlaatuun taas vaikuttavat terveys, ihmissuhteet ja mielekäs tekeminen. Sairastuminen pitkäaikaissairauteen horjuttaa tätä hyvinvoinnin kokonaisuutta, aiheuttaa epävarmuutta ja tuo monenlaisia muutoksia sairastuneen ja hänen läheistensä elämään. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2022.)

Sosiaali- ja terveysjärjestöihin on kertynyt paljon jäsenistöä ja kohderyhmää koskevaa erityistietoa, esimerkiksi kokemus- ja vertaistietoa. Vertaistuen hyödyiksi pitkäaikaissairaiden keskuudessa koetaan tiedon vastavuoroinen jakaminen, yksinäisyyden väheneminen, sairauden hyväksyminen sekä lopulta sairauteen sopeutuminen ja oman tilanteen parempi hallitseminen. Samaa sairautta sairastavien tapaaminen ja vertaistuki auttavat vähentämään sairauden tuottamaa huolta ja lisäämään ymmärrystä omasta tilanteesta. Ammattilaisilta saatu tieto koetaan vähäiseksi, viralliseksi ja sairauden fyysiseen hoitoon perustuvaksi, kun taas vertaisten antamaa kokemustietoa voidaan hyödyntää suoraan arjessa ja jokapäiväisessä elämässä. (Kippola-Pääkkönen, 2018.)

Vertaistuen moninaisuus

Opinnäytetyön tuloksissa lihastautia sairastavat toivat esiin sairauden erityispiirteiden vaikutusta arkeen, vertaistukitoiminnan merkitystä sairauteen sopeutumisessa sekä muiden sairastuneiden kokemustiedon merkityksellisyttä. Sairauden erityispiirteet, lihastautien harvinaisuus ja usein oireiden näkymättömyys koettiin vaikeiksi asioiksi. Omia oireita piti usein selitellä ja sairauden harvinaisuuden vuoksi tietoa oli vaikea saada. Vertaistukiryhmien säännölliset tapaamiset koettiin tärkeiksi tapahtumiksi. Ryhmissä koettiin yhteenkuuluvuuden tunnetta, välittämistä ja ystävyyttä.

” Ryhmässä on samanlaisia kuin minä ja nämä tietävät, miltä minusta tuntuu.”

Vertaistuki koettiin tarpeelliseksi, mutta vaikeaksi löytää. Vertaistuen pitäisi olla asiakaslähtöistä, helposti löydettävää, oikea-aikaista ja saavutettavaa. Lihastautia sairastavat kokivat, että vertaistukitoimintaa oli vaikea löytää varsinkin siinä vaiheessa, kun sairaus oli diagnosoitu. Osa pitkäaikaissairaista haki vertaistukea vasta, kun toimintakyvyssä ilmeni muutoksia tai fyysiset oireet vaikuttivat jokapäiväiseen elämään. Erityisesti vertaistuen löytäminen ja tiedon välittäminen sairaan- ja terveydenhuollon yksiköihin nousi usein esiin.

” Terveydenhuollolta pitää saada tietoa vertaistuesta, sinne pitää saada se tieto.”

Yhdistyksen kaikkiin vertaistukiryhmiin ja -tapaamisiin toivottiin lisää osallistujia. Yleisesti järjestöillä on huoli siitä, että vapaaehtoisten määrä sekä jäsenistön aktiivinen osallistuminen toimintaan on laskenut. Lisäksi jäsenistön ikääntyminen ja nykyisten jaksaminen ovat järjestötoiminnan keskeisiä huolenaiheita. Järjestöjen tulisi jatkossa miettiä, miten toimintoja voidaan uudistaa. Kokonaisvaltainen yhteistyö eri vammaisjärjestöjen kesken koettiin yhdeksi tärkeäksi kehittämisen kohteeksi. Vammaisjärjestöt voisivat järjestää toimintoja yhdessä, koska usein jäsenistön tiedon ja tuen tarpeet ovat hyvin samanlaisia. (Järjestöbarometri, 2018; Järjestöbarometri 2020.)

» Enemmän saisi olla kävijöitä.”

Vertaistukitoiminnan malli

Lounais-Suomen Lihastautiyhdistyksen vertaistukitoimintaan luotiin konkreettiset tavoitteet, joissa kohteena olivat vertaistukitoiminnan eri toimijat. Tavoitteet auttavat määrittelemään sen, mitä muutoksia toiminnalla halutaan saada aikaan. Tavoitteita pitää pystyä myös arvioimaan. Arvioinnin työkaluna käytetään arvioinnin vuosikelloa. Arvioinnin tarkoituksena on selvittää toiminnan hyödyt ja tulokset. Lisäksi arvioinnilla selvitetään, miten eri toimijat näkevät toiminnan, mitä toiminnalta toivotaan ja millaisia laadullisia parannuksia tai kehittämis ehdotuksia toimintaan pitäisi tehdä. Vertaistukitoiminnan arvioinnin vuosikelloon suunniteltiin muun muassa palautekyselyt ja niiden aikataulut. Yhdistyksen tulisi kerätä vain sellaista tietoa, mikä on vertaistukitoiminnan järjestämisen kannalta olennaista. Toiminnan tulee olla asiakaslähtöistä, joten suunnitteleminen ja toteuttaminen pohjautuu jäsenistön tarpeisiin. Vertaistukitoiminnan malli luotiin Kuntoutussäätiön ARTSI-itsearviointimallin työkaluja soveltuvilta osin hyödyntäen. (Henriksson ym., 2015). Samaa työkalua hyödynnetään myös jatkossa, kun mallin toimivuutta halutaan arvioida ja kehittää.

Vertaistukitoiminnan malli Lounais-Suomen Lihastautiyhdistykseen:

1. Toiminnan arvioinnin kokonaisuus

TOIMINNAN ARVIOINTI	Arvioinnin vuosikello, toiminnankuvaus, palautekyselyt, numeeristen ja laadullisten tietojen keruu, itsearviointi
ARVIOINTITIEDON HYÖDYN- TÄMINEN JA KEHITTÄMINEN	Kehittäminen, toiminnasta raportointi, eri toimijoiden tukeminen sekä yhteistyön kehittäminen.

2. Arviointitiedon hyödyntäminen

KOULUTUKSET	Vertaisvetäjien / vertaistukihenkilöiden koulutukset 2krt/ vuodessa. Koulutukset sisältävät myös verkostoitumisen ja vapaaehtoisten vertaisvetäjien virkistystyksen.
YHTEISTYÖ	Yhteistyön kehittäminen muiden vammaisjärjestöjen (toimintojen yhdistäminen soveltuvilta osin) ja omaishoitoyhdistysten (omaisten ja läheisten tukeminen) kanssa. Olka® -toiminnan (Satakunta) ja Kokemustointaverkoston (Varsinais-Suomi, Satakunta) olemassa olevan toiminnan hyödyntäminen, säännölliset esittelypäivät, esim. lihastautipäivän yhteydessä. Vertaisvetäjien vuosikello (toiminnan suunnittelu, markkinointi, toteutus ja palautteet yhdessä järjestösuunnittelijan kanssa).
MARKKINOINTI	Tervetuloa -paketti uusille jäsenille (vertaistukihenkilöiden esittely ja yhteystiedot). Terveydenhuollon yksiköihin luodaan pysyvä yhteistyön muoto sekä otetaan käyttöön yhteydenottolomake. Yhdistyksen vertaistukitoiminta pyritään integroimaan sairastuneen asiakas-/hoitopolkuun (Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmät). Kuntien yhdistysyhteistyöhenkilö / -koordinaattori Terveyskylä.fi / Vertaistalo Matalan kynnyksen tutustumisillat, vertaiset mukaan. Vertaisten / vertaisvetäjien omat tarinat / yhteystiedot helposti saatavilla. Some-alustojen edelleen hyödyntäminen (Facebook-sivut, Instagram)

JÄSENISTÖ	Osallisuus toteutuu palautteiden ja kyselyjen avulla. Eri ikäisille jäsenille erilaista toimintaa/ erilaisia teemoja. Toiminnot / tiedotus eri sairauden vaiheisiin. Sairauteen sopeutumisen vaiheet huomioon ottava toiminta. Korvaava toiminta ei-vertaistukeen haluaville, esim. liikuntaryhmät.
VERTAISTUKI-TOIMINNAN MUODOT	Paikallisia vertaistapaamisia (hybridimahdollisuus) Verkkovertaistapaamisia Diagnoositapaamisia (ryhmä) Diagnoosivertaisia (yksilö) Muut vertaistuellinen toiminta (suljettu Facebook-ryhmä, toiminnalliset ryhmät)

Lopuksi

Järjestötoiminta mahdollistaa myös jatkossa pitkäaikaissairaiden vertaistukitoiminnan ja yleisen neuvonnan toteutumisen. Järjestöjen pitää kuitenkin jatkossa tunnistaa omia kehittämistarpeitaan ja arvioida toimintojensa vaikuttavuutta myös tulevaisuudessa. Toiminnan vaikuttavuutta voidaan arvioida vasta sitten, kun toiminnan laatu ja hyvinvointivaikutukset on tunnistettu. Laatu on usein toiminnan kykyä vastata odotuksiin ja toiveisiin, mutta myös kykyä ennakoida ja arvioida toimintaa etukäteen.

Vammaisjärjestöjen vertaistuki nähdään julkisia palveluja tukevana palveluna. Mahdollisuus vertaistukitoimintaan osallistumiselle tulisi kuulua sairastuneen potilas- ja hoitopolkuihin jo osana hoitosuunnitelmaa. Yhteistyön terveydenhuollon yksiköihin pitää jatkossa olla säännöllisempää ja järjestelmällisempää. Lisäksi terveydenhuollon yksiköiden tulee myös jatkossa tiedottaa järjestöjen vertaistukitoiminnasta potilailleen ja asiakkailleen entistä aktiivisemmin.

Järjestöjen tulee lisäksi löytää uusia yhteistyön muotoja ja verkostoitua julkisen sektorin lisäksi myös muiden järjestöjen kanssa. Samantyyppisten toimintojen vammaisjärjestöt pystyvät järjestämään toimintoja myös yhteistyössä. Yhteistyö auttaa kehittämään myös yhteistyörakenteita, selkeyttämään vastuita sekä hyödyntämään verkostoja eri toimintojen ja palveluiden tuottamisessa. (Keskitalo & Vuokila-Oikonen, 2021.)

Lähteet

Henriksson, M., Linnolahti, O. & Harju, H. (2015). Opas oman toiminnan arviointiin järjestöille. Haettu <https://www.artsi-opas.fi/>

Järjestöbarometri 2018. Haettu <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/11/jarjestobarometri-2018-soste-esite.pdf>

Järjestöbarometri 2020. Haettu <https://www.soste.fi/jarjestobaro/jarjestobarometri-2020n-suositukset/>

Keskitalo, E. & Vuokkila-Oikkonen, P. (toim.). (2021). Yhteiskehittämällä ratkaisuja sote-palveluihin. Kansalaiset ja palvelunkäyttäjät mukaan kehittämiseen.

Kippola-Pääkkönen, A. (2018). Vertaistuen hyödyt ja haasteet kuntoutuksessa. Haettu <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64446/Osatutkimus%20IV.pdf?sequence=14&isAllowed=y>

Sosiaalibarometri 2022. Haettu <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2022/05/Sosiaalibarometri-2022-SOSTE-julkaisu-12-05-2022.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Haettu <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Veneranta, M. (2022). Vertaistukitoiminta vammaisjärjestöissä: vertaistukitoiminnan mallin kehittäminen Lounais-Suomen Lihastautiyhdistykseen. Haettu <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022122031143>

Lähitulevaisuudessa vapaaehtois-toiminta on kaikille avoinna

Vapaaehtoistoiminta lisää tutkitusti sekä kohteen että tekijän hyvinvointia. Se tarjoaa merkityksellistä tekemistä, mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen sekä tuottaa myös yhteiskunnallisesti arvoa, jota ei voi mitata ainoastaan rahassa. Jos vapaaehtoistoiminnan hyvinvointia tukevat vaikutukset ovat näin merkittävät, miksi niin monella vapaaehtoistoimintaa tarjoavalla toimijalla on hankaluuksia löytää uusia tekijöitä? Usein syyksi tarjotaan väestön ikääntymistä, ihmisten vapaa-ajan vieton muutosta tai mielenkiinnon kohdistumista aiempaa enemmän pop up-tyyppisiin tehtäviin. Sen lisäksi että etsimme syitä muualta, **on meidän tarkasteltava myös itseämme**. Väitän, että meidän vapaaehtoistoiminnan järjestäjien suurin haaste on siinä, että emme ole huomanneet katsoa tarpeeksi lähelle - heihin, jotka jo tällä hetkellä ovat mukana toiminnassamme, mutta vapaaehtoistoiminnan kohteen roolissa.

Toki joissakin yhdistyksissä vapaaehtoistoimintaa on jo pitkään ja edistyksestä toteutettu osallistavasti ja se huomioiden, että monesti **apua saaneet ihmiset voimaantuessaan haluavat ryhtyä auttajaksi**. Minulla on ollut ilo olla mukana esimerkiksi Kansalaisareenan Saavutettavan vapaaehtoistoiminnan valikkoryhmässä, jonka tarkoituksena on jakaa hyviä kokemuksia ja käytäntöjä sekä tarjota vapaaehtoisten kanssa toimiville vertaistukea. Ryhmässä olen kuullut upeita käytännön kokemuksia siitä, miten pienilläkin tukitoimilla esimerkiksi vammaisen henkilö on lähtenyt itse vapaaehtoiseksi. Loppujen lopulta kyse on meidän vapaaehtoistoimintaa tarjoavien organisaatioiden, koordinaattoreiden tai muiden vapaaehtoisten kanssa toimivien luovuudesta ja asiaan paneutumisesta kiinni, että kullekin vapaaehtoiselle löytyy juuri hänelle sopiva tehtävä sekä tehtävän tekemiseen tarvittava tuki.

Mielestäni lähtökohtaisesti jokainen vapaaehtoinen tarvitsee tehtävänsään tukea, ainoastaan **tuen laatu ja määrä vaihtelevat**. Siksi puhun tietyn vapaaehtoistoiminnan sijaan mieluummin saavutettavasta vapaaehtoistoiminnasta, joka kattaa koko vapaaehtoistoiminnan kaaren aina tehtävien

tarjoamisesta, tehtävässä käytettävän tilan esteettömyyteen ja vaikkapa viestinnällisiin ratkaisuihin. Käytetäänkö vapaaehtoisten rekrytointi-ilmoituksissa esimerkiksi kuvailutekstejä tai kiinnitetäänkö niissä huomiota selkokieleen? Myönnän, että itselläni on asiassa skarppaamisen varaa.

Miksi saavutettavasta vapaaehtoistoiminnasta puhutaan vasta nyt ja miksi sen arkeen jalkautuminen on ollut niin hidasta? Olen sataprosenttisesti sitä mieltä, että me vapaaehtoisten kanssa toimivat ja työskentelevät varmasti löytäisimme luovia ratkaisuja, jos räätälöinnille sekä erehtymisen kautta oppimiselle olisi enemmän aikaa ja tilaa. Varmasti moni tunnistaa arjessaan kiireen, joka ei jätä tilaa kehittämislle ja kokeilukulttuurille. On helpompaa ja nopeampaa tehdä, kuten aina ennenkin on tehty. Saavutettavasta ja kaikille avoimesta vapaaehtoistoiminnasta puhutaan nykyään yhä enemmän ja se on ilahduttavasti myös yksi Kansalaisareenan vuoden 2023 kärjistä. Odotan tulevalta ja tulevilta vuosilta yhdessä oppimista ja uskon, että yhä useampi pääsee mukaan vapaaehtoistointaan ja osaksi sen **moninaisia hyvinvointivaikutuksia**.

Kirjoittaja Annemari Hirsimäki

Kirjoittaja työskentelee Satakunnan yhteisökeskuksessa vapaaehtoistoiminnan koordinaattorina ja opiskelee Vapaaehtoistoiminnan johtamista Humanistisessa ammattikorkeakoulussa.

Tukea ja apua Satakunnan maaseudulla asuville

Maaseudun tukihenkilöverkko on noin 150 koulutetun vapaaehtoisen valtakunnallinen auttamisverkosto. Tukihenkilöverkko tarjoaa luotettavaa ja maksutonta tukea ja apua ilman jonottamista kaikille maaseudun asukkaille. Tukimuotoja ovat puhelin- ja verkkoauttaminen sekä käytännön apu kotiin erilaisissa elämän solmukohdissa. Tukihenkilöverkko toimii koko Suomessa - myös Satakunnassa.

Tukihenkilöverkon toiminnan tavoitteena on auttaa avuntarpeessa olevia, maaseudulla asuvia ihmisiä ja tukea heidän selviytymistään elämän erilaisissa tilanteissa. Tukihenkilöverkko tarjoaa vapaaehtoisille mielekkään väylän tehdä merkityksellistä vapaaehtoistoimintaa ja olla vaikuttamassa maaseudun asukkaiden hyvinvointiin.

Maaseudun tukihenkilö on maaseudun olosuhteet tunteva vapaaehtoinen ja tehtävään koulutettu auttaja, jolle voi puhua ja jonka kanssa voi etsiä ulospääsyä vaikeistakin tilanteista. Tukihenkilö ei ole ammattiauttaja, vaan pikemminkin arjen rinnalla kulkija, huolien kuuntelija sekä keskusteluavun antaja. Tarvittaessa tukihenkilö ohjaa tuettavan myös ammattiavun piiriin.

Miksi tukea maaseudulla asuville?

Maaseudun tukihenkilöverkon teettämän tutkimuksen mukaan 27 prosenttia maalla asuvista näkee maaseudun asukkaiden tulevaisuuden huonona. Maaseudulla asuvien näkemykset oman asuinpaikkansa tulevaisuudesta ja elinvoimaisuudesta ovat keskimääräistä huonompia, mikä lisää tuen tarvetta. Näkemys oman asuinalueen tulevaisuudesta voi vaikuttaa myös siihen, miten ihminen näkee itsensä ja oman tulevaisuutensa ja millaisia valintoja hän tekee elämässään.

Tutkimus tuo ilmi, että maaseudulla asuvien huolet esimerkiksi omasta jaksamisesta, terveydentilasta, toimeentulosta ja työstä ovat samansuuntaisia muun väestön kanssa. Kuitenkin globaalit kriisit, pandemiat ja sodat huolestuttivat maaseudulla asuvia keväällä 2022 selkeästi keskimääräistä enemmän.

Maaseudulla asuvista noin 80 prosenttia näkee tärkeänä tai melko tärkeänä vapaaehtoistoimintana maaseudun asukkaille tarjottavaa apua ja tukea. Joka viides asukkaista hyödyntää järjestöjen palveluita. Maaseudulla asuvien mielestä järjestötoiminnan tulisi tarjota palveluita maaseudun ikääntyneille sekä konkreettista arjen apua ja mahdollisuuksia aktiivisempaan arkeen.

Maaseudun tukihenkilöt ovat maaseudun asukkaita ja osa myös maatalousyrittäjiä. On tärkeää, että he tuntevat maaseudulla asumisen ja yrittämisen erityispiirteitä, ja näin ollen voivat auttaa ja tukea juuri maaseudun asukkaita. Koulutettujen tukihenkilöiden osaaminen kattaa psykososiaalisen tuen perusteet, jolloin he auttavat maaseudun asukkaita myös silloin, kun haaste ei liity maaseudulla tai haja-asutusalueilla asumiseen, elämiseen tai työskentelyyn.

Satakuntalaisen tukihenkilön tarina

Vuonna 2021 maaseudun tukihenkilöksi kouluttautui Satakuntalainen Terhi Mäntyvaara. 43-vuotias Terhi on toiminut pääasiassa Jelppi-toiminnassa eli tarjonnut käytännön apua kotiin maaseudun asukkaille osana Tukihenkilöverkon toimintaa.

Elämänsä aikana Terhi on kohdannut monenlaisia haasteita. Lapsuus ja nuoruus oli epävakaa ja aikuisiällä esimerkiksi parisuhdeongelmat, keskenmeno, oman lapsen sairastuminen ja menehtyminen ja työssä jaksaminen ovat koetelleet Terhiä. Hän kertoo, että elämän haasteet "on muovannut minut avuliaaksi ihmiseksi, kun tiedän, ettei se elämä aina ole helppoa".

Vuonna 2008 Terhi suoritti karjatalouden ammattitutkinnon ja toimi maatalousyrittäjänä 16 lehmän lehmätilalla vajaan kymmenen vuoden ajan. Myöhemmin Terhi on työskennellyt henkilökohtaisena avustajan ja tällä hetkellä hän opiskelee opintojensa loppuvaiheessa lähihoitajan tutkintoa. Henkilökohtaisena avustajana työskennellessään Terhi huomasi, että sosiaali- ja ter-

veysala on häntä varten. “Sain niin paljon kiitosta mun otteestani, empaattisuudestani ja siitä tavasta, jolla kohtaan ihmisen”, Terhi toteaa.

Auttamisesta on tullut Terhille tärkeä osa omaa elämää ja hän haluaa jatkuvasti oppia uutta ja kouluttautua lisää. Tukihenkilönä toimiessaan Terhi kokee, että hän saa toteuttaa itseään ja haastavissakin elämäntilanteissa olevia tukiessaan hän näkee sen, kuinka “omalla toiminnalla, kannustamisella ja läsnäolemisella saan toisen ihmisen vakuuttuneeksi siitä, että elämä kantaa ja vie eteenpäin.” Ennen kaikkea tukihenkilönä toimiminen antaa “iloa ja voimavaraa, kun tiedän, että olen auttanut jotakin.”

Apua ja tukea on tarjolla

Maaseudun tukihenkilöverkon tukihenkilöihin voi olla yhteydessä elämän erilaisissa tilanteissa useammalla eri tavalla. Heille voi soittaa – oli huoli pieni tai suuri. Juttuseuran tarvekin on itsessään hyvä syy ottaa yhteyttä. Tukihenkilöverkko toimii myös verkossa Mieli ry:n ylläpitämässä Tukinetissä. Tarjolla on erilaisia keskustelupalstoja ja ryhmäkeskusteluja sekä mahdollisuus saada oma henkilökohtainen tukihenkilö, jonka kanssa voi olla yhteyksissä pidempäänkin.

Jelppi-ryhmät tarjoavat käytännön apua kotiin elämän erilaisissa solmukohdissa. Apu on lyhytkestoista ja avun saaminen edellyttää, että tuettavan toimintakyky on alentunut syystä tai toisesta. Jelppi -apua tarjotaan tällä hetkellä maaseudulla asuville lapsiperheille ja maatalousyrittäjille. Satakunnassa toimii oma Jelppi-ryhmänsä.

Satakunnassa on tarvetta myös uusille Jelppi-tukihenkilöille. Haemme mukaan toimintaan henkilöitä, jotka tuntevat maaseudun elinolosuhteita ja ovat kiinnostuneita henkisestä tukemisesta. Tarjoamme tehtävään hyvän koulutuksen ja tuen sekä palkitsevan tavan tehdä vapaaehtoistoimintaa.

Kirjoittaja Petra Kankare

Lähteet

Kankare et al. (2023) Maaseudulla asuvien näkemyksiä hyvinvoinnistaan, palvelutarpeistaan ja tulevaisuudestaan. Maaseudun tukihenkilöverkon tutkimusraportti 3/2023.

Yhteisen digipöydän ääressä: digihankkeen teemat ja työkalut jakoon

Jetta: Kerrataanpa ensin! Hankkeemme on Valoa digiperustaitoihin Satakunnassa (ESR). Toteutamme maksutonta yksilö- ja ryhmävalmennusta digitaitoihin, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvistä teemoista satakuntalaisille nuorille aikuisille.

Anne: Tavoitteena on vahvistaa nuorten aikuisten digiperustaitoja ja -valmiuksia. Toteutamme valmennusta kasvokkain, hybridinä ja etänä yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Jetta: Jes! Minkälaisia teemoja valmennuksissa on ollut?

Anne: Olemme käsitelleet digiperustaitoja laajasti, aina osallistujien toiveiden ja tarpeiden mukaan. Käymme läpi digitaitojen osa-alueita ja juttelemme, mikä on jo tuttua ja mikä puolestaan sellainen alue, josta tarvitsee lisää tietoa. Tämä on voinut olla esimerkiksi laitteiden, sähköpostin tai sovellusten käytön harjoittelua. Isoimmiksi teemoiksi ovat kuitenkin nousseet työnhaku ja tietoturva.

Jetta: Vautsi! Mikä tietoturvassa kiinnostaa?

Anne: Se on aiheena sellainen, joka herättää kysymyksiä ja keskustelua. Tämän teeman alla saatamme käsitellä esimerkiksi viruksentorjuntaa, huijauksien tunnistamista ja lähdekriittisyyttä. Maailmantilannekin todennäköisesti vaikuttaa: olemme ehkä aiempaa kiinnostuneempia kyberturvallisuudesta. Turvallisuudesta voi yksinkertaisimmillaan huolehtia niin, ettei avaa epäilyttäviltä vaikuttavia linkkejä tai liitteitä, eikä usko väärää tietoa saati jaa sitä eteenpäin.

Jetta: Kiitos, kun kerroit! Mainitsit aiemmin myös työnhaun. Mitä sanot siitä?

Anne: Nuoret aikuiset saattavat osata käyttää esimerkiksi Canvaa ja sähköpostia teknisesti hyvin. Teknistä käyttöä haastavampaa saattaa usein olla esimerkiksi työnhaun kieli, tiedonhaku ja työnhaun asiakirjojen koostaminen. Siispä me jeesaamme omien vahvuuksien ja osaamisen tunnistamisessa ja sanoittamisessa sekä erilaisten mahdollisuuksien näkemisessä. Suurin pulma vaikuttaa olevan avoimen työhakemuksen koostaminen.

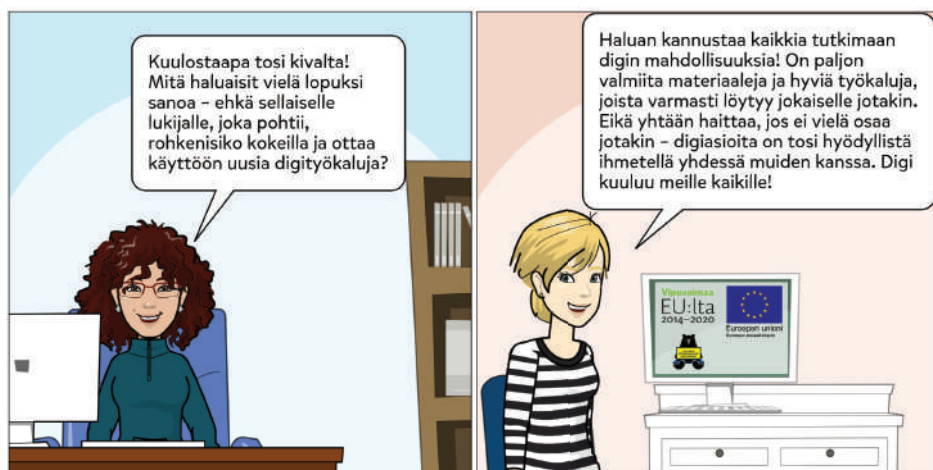
Anne: Hyödynnämme ohjauksissamme erilaisia osallistavia, toiminnallisia ja luovia digityökaluja. Luomme erilaisia hahmoja, pelaamme Seppo-pelejä ja teemme sarjakuvia. Digityökalut ovat hauskoja ja helppokäyttöisiä! Lisäksi ne ylläpitävät ja tukevat osallistujien vireystilaa.

Jetta: Mitä digityökaluja haluaisit suositella myös muille?

Anne: Käytämme pääasiassa selainpohjaisia työkaluja, joita voi hyödyntää sekä tietokoneella että mobiilisti. Monella osallistujalla on omasta takaa vain älypuhelin. Hahmoja teemme AvatarMakerilla tai MyOctocatilla. Erilaisia hahmoja voi käyttää esimerkiksi ryhmäyttämiseen tai niin, että hahmolta vastataan johonkin herättelevään kysymykseen: Miten näet itsesi tulevaisuudessa? Mitkä ovat kiinnostuksenkohteesi? Sarjakuvien tekemiseen meillä on käytössä Pixton. Oletko muuten tiennyt, että myös Canvassa on sarjakuva-pohjia?

Jetta: Mahtava vinkki! Canvaa ja hahmotyökaluja voi käyttää täysin ilmaiseksi!

Anne: Palautetta keräämme Mentimeterillä ja Padletilla. Mentimeteriin on ihana koota myös vahvuuksia – lopputuloksena on ryhmän vahvuussanapilvi! Myös erilaiset pelit ovat saaneet hyvää palautetta. Esimerkiksi Gartic Phone ja Make it Meme ovat hauskoja. Lisäksi meillä on Seppo.io-lisenssi, jolla teemme omia oppimispeljä esimerkiksi somesta ja työnhausta. Kehitämme Seppo-pelejä vielä edelleen, mutta lopulta julkaisemme ne Sepon avoimeen pelikirjastoon kaikkien saataville.

Valoa digiperustaitoihin Satakunnassa -hanke (ESR) toimii vuosina 2022 - 2023. Hanke toteuttaa satakuntalaisille nuorille aikuisille maksutonta yksilö- ja ryhmävalmennusta digitaitoihin, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvistä teemoista. Hankkeen toteuttavat Valo-Valmennusyhdistys, Rauman Seudun katulähetys ja Laurea AMK. Hanketta rahoitetaan REACT-EU -välineen määrärahoista osana Euroopan unionin COVID-19 -pandemian johdosta toteuttamia toimia.

Porin Seudun Kaatuneitten omaiset ry:n ORVON PÄIVÄN KONSERTTI 11.9.2022

Konsertin avaussanat Tammenlehvän Satakunnan Perinneyhdistys ry:n puheenjohtaja **Tapio Huhtanen**:

Arvoisat sotiemme veteraanit, hyvät kaatuneitten omaiset, sotaorvot, lotat, pikkulotat, sotilaspojat, Karjalaan kotinsa jättämään joutuneet, hyvät kotirintamalla ahertaneet. Hyvät läsnäolijat.

Tällainen tilaisuuden avaus on tyypillinen. Itsenäisyytemme aika – yli 100 vuotta – on yhdistänyt Suomen kansakunnan ja samalla tuo läsnä asian, jota ehkä nykypäivän kiireessä osaa arvostaa – yhdessä tekemisen.

Sotavuosien 1939 – 1945 kokemukset noin 80 vuoden takaa ovat nousseet puheenaiheeksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Moni pohtii, voisiko samanlainen järjetön hyökkäys kohdistua meille Suomeen?

1940 luvulla meitä suomalaisia oli noin 3,6 miljoonaa. Kun pohditaan sotavuosien uhria – noin 90 000 kaatunutta, 200 000 haavoittunutta, lähes 450 000 evakkoa – väistämättä tulee esille se, että sotavuosien uhrit jollakin tavalla koskettivat jokaista suomalaista.

Noin 30 000 naista jäi leskeksi, noin 55 000 lasta jäi orvoksi – osa orvoksi jääneiksi jopa milloinkaan näkemättä isäänsä – moni äiti ja isä menetti poikansa, moni menetti veljensä. Onneksemme suomalainen yhteiskunta otti huolehtiakseen leskiksi ja sotaorvoiksi jääneiden tuen. Vaikkakaan minkäänlainen tuki ei voinut poistaa surua läheisen poismenosta. Porissakin vuoden 1945 syksyllä perustettiin nykyisen Kaatuneitten Omaiset ry edeltäjä Sotaleskien huolto ry.

Kaatuneitten omaisten järjestämä Orvon päivän konsertti jo nimellään on puhutteleva. Sotavuosina rintamallakin yhteiset lauluhetket olivat yleisiä.

Laulujen yhteydessä monen rintamasotilaan ajatukset olivat kotona läheisten luona. Rintamalla olevilla oli jaettu sotilaiden virsi-, evankeliumi- ja rukouskirja. Kuuleman mukaan virsi ”Jumala omi linnamme” oli toivottu yhteinen virsi.

Elämme nyt 2020 lukua. Edessä on muutosten ajat. Veteraanityö on kokonaisuudessaan muuttumassa perinnetyöksi. Perinneaikaa varten Satakunnassakin on tämän vuoden helmikuussa perustettu oma Tammenlehvän Satakunnan Perinneyhdistys. Yhdistys ottaa lähivuosina vetovastuun viimeisten veteraanien tukityöstä, mutta jo nimensä mukaisesti kantaa vastuun sotavuosien 1939 – 1945 perinteen vaalimisesta.

Kyse ei missään nimessä ole sodan ihannoimisesta, vaan sotavuosien kokemusten kertomisesta nuoremmille sukupolville. Perinnetyö käsittää neljä kokonaisuutta. Tapahtumat rintamalla, kotirintamalla, evakkojen asuttamisen ja Suomen jälleenrakentamisen.

Orvon päivän konsertti on erinomainen osoitus perinnetyön tekemisestä. Musiikki erityisesti tänäänkin esiintyvien Veteraanikvartetin, Perinnekouoro Vaarinlaulun ja Lotta perinteen laulajien musiikkikappaleiden välityksellä muistuttaa meitä Korkeimman siunauksesta ja Itsenäisestä Suomesta.

Tarpeellista ja toimivaa yhteistyötä omaishoitajien hyväksi

Satakunnan Omaishoitajat ry järjesti maakunnallisen kuntakiertueen yhteistyössä Satakunnan hyvinvointialueen, seurakuntien ja paikallisten omaishoitajayhdistysten kanssa. Mukana kiertueella olivat hyvinvointialueen palveluohjaajat, diakoniatyöntekijät ja Kankaanpään sekä Rauman seutujen omaishoitajayhdistysten vapaaehtoistoimijat. Kiertue toteutui 19 paikassa eri puolilla Satakuntaa helmi-huhtikuun aikana ja viimeinen 20. tilaisuus toteutettiin verkon välityksellä iltatapahtumana toukokuussa.

Ajatus kuntakiertueen järjestämisestä alkoi kehittyä jo viime syksynä, kun omaishoitajilla oli suuri huoli palveluiden jatkumisesta. Omaishoitajilta tuli runsaasti yhteydenottoja siitä, että säilyvätkö palvelut ennallaan, mikä muuttuu ja keneen voi vuoden vaihteen jälkeen olla yhteydessä. Tästä saatiin ajatus kuntakiertueen toteuttamiseen.

Kiertueen tavoitteena oli jakaa tietoa omaishoitajille ja omaishoidosta kiinnostuneille uudella hyvinvointialueella. Tilaisuudet olivat kaikille avoimia. Halusimme olla omaishoitajia lähellä kertomassa ajankohtaisista muutoksista, palveluista ja toiminnoista sekä vastaamassa kysymyksiin, mitkä liittyivät hyvinvointialueen tuomiin muutoksiin. Samalla omaishoitoyhdistykset pystyivät tarkastelemaan sitä, kuinka hyvin omaishoitoperheiden yhtäläiset ja tasavertaiset palvelut olivat hyvinvointialueella saatavilla eri puolilla maakuntaa. Tarkoituksena oli myös kuulla omaishoitajilta heidän arjestaan, huolistaan sekä tarpeistaan, jotta voisimme paremmin tukea omaishoitoperheitä. Hyvinvointialueen omaishoidon palveluohjaajat saivat osakseen suurimman kysymys- ja kommenttivrann, mikä osoitti, että hyvinvointialueen tiedottamista oli kaivattu.

Muutoksia hyvinvointialueelle siirryttäessä tuli omaishoitajan näkökulmasta katsottuna mm. omaishoidontuen myöntämisperusteisiin, sijaishoitajajärjestelyihin sekä omaishoidon palkkioihin. Hyvinvointialueella omaishoidon

tuen myöntämisperusteiden arvioinnin pisteytys on tarkkaan strukturoitu, jotta arviointi olisi mahdollisimman tasapuolista riippumatta siitä, kuka arvion tekee milläkin paikkakunnalla. Nähtävissä on, että samalla kun yleisellä tasolla omaishoidon palkkio nousi, niin myöntämisperusteet kiristyivät. Ennakoiva tuki on hyvä parannus alueellisesti. Toisaalta joillakin paikkakunnilla olleiden palvelusetelien poistuminen käytöstä aiheutti harmitusta omaishoitajissa sekä omaishoitoarjen muutoksia esim. vapaiden järjestämisen suhteen. Omaishoitajien terveystarkastukset toteutuvat hyvinvointialueella edelleen, mutta käytännöt ovat vielä erilaisia. Uusien omaishoidon tuen hakemusten käsittely ei toteudu vielä tasapuolisesti hyvinvointialueella, koska joillakin paikkakunnilla hakemusten käsittely on ruuhkautunut ja jonot ovat pitkät. Tätä hyvinvointialue pyrkii parantamaan, jotta palvelujen piiriin pääsisi samassa ajassa koko Satakunnan alueella.

Sijaishoitajärjestelyt nousivat monilla paikkakunnilla puheenaiheeksi. Tilapäishoidon toteutumisessa sijaishoito toimeksiantosopimuksella on nostettu koko alueella vahvasti esiin ympärivuorokautisten lyhytaikaisyksiköiden ohella. Moni omaishoitaja kokee toimeksiantosopimuksella tehtävän sijaishoidon toimivaksi ratkaisuksi, mutta jos läheisverkosto omaishoitajan ympärillä on suppea, niin toimeksiantosopimukseen tarvittavaa sijaishoitajaa voi olla vaikea tai jopa mahdoton löytää.

Omaishoitoyhdistysten mielestä infokiertue oli erittäin onnistunut, antoisa ja äärettömän tärkeä. Pääsimme kuulemaan omaishoitajia, heidän arkeaan ja tarpeitaan, ja uskomme, että yhdistyksiäkin lähestytään jatkossa yhä helpommin. Kiertueella saimme huomata, että omaishoitajat kaipaavat lisää tietoutusta hyvinvointialueen palveluista omaishoitajille.

Satakunnassa olemme jo todella pitkällä hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin yhteistyössä, kun vertaa muita hyvinvointialueita. Maakunnalliseen kehittämistyöhön on otettu kattavasti järjestöt mukaan. Lisäksi omaishoidon osalta on jo 10 vuoden ajan luotu hyvää pohjaa järjestöjen, seurakuntien ja julkisen sektorin yhteistyölle Satakunnan omaishoidon verkostossa. Tämän pohjatyön avulla myös infokiertue mahdollistui näin onnistuneesti. Yhteistyö järjestöjen, seurakuntien ja hyvinvointialueen kanssa edelleen tiivistyi ja vahvistui. Tämä oli juuri sitä, mitä muutosten edessä tarvittiin. Toimijat tulivat toisilleen tutuimmaksi, ja pystyimme yhtenä rintamana kohtaamaan omaishoitajia ja heidän arkeaan.

Omaishoidon kehittämistyö yhdessä hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa jatkuu edelleen. Kehitettävää on mm. omaishoitajien valmennuksissa, tiedottamisessa, omaishoidon tunnistamisessa sekä yhtenäisissä hyvinvointi- ja terveystarkastuksissa. Yhteinen kehittämistyö tulee viemään vielä aikaa, jotta kaikki palvelut toimivat tasapuolisesti koko hyvinvointialueella. Jatkuva kehittämistyö ja yhdessä tekeminen ovat ainoa tapa vastata asiakkaiden, perheiden ja omaishoitajien moninaisiin tarpeisiin, ja edellytys hyvinvoivalle maakunnalle.

**Kirjoittaja: Tanja Tukkikoski, toiminnanjohtaja,
Satakunnan Omaishoitajat ry**

Yhteisökeskus on satakuntalaisen järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan tuki- ja kehittämisorganisaatio. Tarjoamme asiantuntijuutta, koordinoitua ja tiloja järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan.

www.yhteisokeskus.fi